

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

5.1.2e

Deadline: 8-9-2021

**Directie Publieke
Gezondheid**
Publieke Gezondheid
Openbare en
Jeugdgezondheidszorg

Ontworpen door

5.1.2e

T
M 06- 5.1.2e
5.1.2e @minvws.nl

Datum document
8 september 2021

Kenmerk
3248711-1014648-PG

Bijlage(n)

-

nota

(ter voorbereiding van een overleg)

Betreft PO 5.1.2e ZonMw 9 sept 2021
Vergaderdatum en tijd 9 sept 2021, 9-10 uur
Vergaderplaats Webex

5.1.2e

1 Aanleiding en doel overleg

U hebt op 9 september een periodiek overleg met ZonMw. 5.1.2e is coördinerend opdrachtgever vanuit VWS richting ZonMw.

2 Deelnemers overleg

- 5.1.2e, waarnemend 5.1.2e
- 5.1.2e 5.1.2e
- Nog niet bekend bij opstellen nota 5.1.2e ZonMw
- 5.1.2e, 5.1.2e directie Publieke Gezondheid
- 5.1.2e 5.1.2e directie Publieke Gezondheid

3 Te bespreken agendapunten

1. Mededelingen (samen)

-

2. Verslag vorig overleg en actiepunten (samen)

Annotatie: het verslag kunt u vaststellen.

3. Opvolgen strategisch DG-overleg (samen)

- Actiepunten uit verslag, waaronder Groeifonds
- Vervolgoverleg
- Vervolgthema: grotere programmalijnen en het verknopen/ verbinden

van programma's – bijvoorbeeld rondom digitale zorg.

Annotatie:

- Zowel binnen VWS als vanuit ZonMw wordt er positief teruggekeken op het strategisch overleg dat met de DG's heeft plaatsgevonden. Een vervolg lijkt dan ook op zijn plaats.
- De actiepunten uit het verslag zijn (verslag is bijgevoegd in de bijlagen):
- ZonMw vraagt naar de mogelijkheden om het budget voor het volgende Preventieprogramma op te hogen (PG zal naar de budgetten kijken maar de budgetten staan onder druk momenteel en 5.1.2e wil op dit vlak geen verwachtingen wekken¹ (**actie PG**);
- De Bestuursraad zal de besluitvorming en opvolging van het Groeifonds onderzoeken en daarop terugkomen bij ZonMw (**actie** 5.1.2e
- VWS bekijkt samen met ZonMw de lijst met programma's om mogelijke verbindingen/hoofdpijnen voor programmering te identificeren (**actie allen, dit moet nog worden opgepakt, mogelijk onderwerp voor vervolgoverleg**);
- VWS en ZonMw werken samen verder aan hoofdpijnen voor thema's zoals de organiseerbaarheid van de zorg: hoe loopt dat, waar zit overlap, hoe zorgen we voor betere organisatie (**actie allen; dit moet nog worden uitgewerkt**);
- 5.1.2e stelt voor om over een halfjaar een vervolgspraak met dezelfde deelnemers in te laten plannen (**actie** 5.1.2e dit overleg zal worden ingepland met als streefdatum begin december.)
- Mogelijk thema vervolgoverleg: grotere programmaliijnen en het verkopen/ verbinden van programma's – bijvoorbeeld rondom digitale zorg. ZonMw is binnen verschillende programma's bezig met het innovatie- en transformatievraagstuk en digitale zorg, denk aan JZOJP, actie-onderzoek innovatieve zorg, SET, zorg voor innoveren, AAL, uitkomstgerichte zorg en de laatste loot aan de stam: het NIC. Vaak zijn dit separate opdrachten vanuit verschillende VWS directies. Hoe kunnen we borgen dat binnen ZonMw en VWS verbinding ontstaat tussen de verschillende programma's, zodat dit het absorptie- en transformatievermogen van het veld bevordert?

Advies

- Groeifonds: n.a.v. het DG-overleg hebben de accounthouders beleid en concernsturing, en directie MEVA contact opgenomen met ZonMw om de rol van ZonMw bij het Groeifonds te bespreken, en uit te zoeken hoe VWS ZonMw kan ondersteunen hierin. Deze gesprekken zijn nog lopend, directie MEVA heeft hierin de trekkersrol. U kunt aangeven dat VWS graag samen met ZonMw bespreekt welke rol ZonMw kan aannemen en hoe VWS hierin kan faciliteren.
- Thema: U kunt de genoemde voorbeelden van versnippering en het overkoepelende thema digitale zorg - aangedragen vanuit VWS – benoemen als een onderwerp om in een vervolgoverleg op te pakken. Van ambtelijk ZonMw hebben we begrepen dat zij dit een goede insteek vinden. Door de breedte van het onderwerp leent het zich goed om hier in een vervolg overleg over door te spreken. Vragen die dan zijn: Hoe ziet ZonMw dit? Herkennen zij de klacht van versnippering? Zien ze mogelijkheden om hun programma's te verbinden? En wat hebben ze daarvoor nodig van VWS? (een inhoudelijke toelichting treft u aan in bijlage 1).
- Na planning van een datum kunnen ZonMw en VWS dit samen verder voorbereiden (**actie** 5.1.2e **en directie I&Z**).

Stand van zaken Nationaal Groeifonds (NGF)

- Op dit moment vindt de tweede ronde van het NGF plaats. VWS is bij een aantal groeivoorstellen die in ontwikkeling zijn betrokken (bijv. MedTechNL, Oncode-PACT en Pandemic Preparedness). Uit de eerste ronde van het NGF is het Health-RI voorstel gehonoreerd, VWS is, samen met OCW en EZK, betrokken bij de uitwerking daarvan.
- Definitieve groeivoorstellen dienen uiterlijk op 31 oktober ingediend te worden. Voor de meeste groeivoorstellen die VWS coördineert liggen we goed op schema.

Rol ZonMw bij het NGF

- Omtrent de NGF-groeiplannen kan een viertal rollen onderscheiden worden: (1) adviseursrol of makelaarsrol bij de indiening, (2) een meeschrijfrol bij de indiening, (3) een rol in het beoordelingsproces en (4) een rol in de uitvoering van een voorstel.
- Deze vier rollen kunnen op gespannen voet met elkaar staan. Zo kan het onwenselijk zijn dat een organisatie meeschrijft aan een voorstel en vervolgens in een later stadium een advies geeft over de kansrijkheid van het voorstel (de rol in het beoordelingsproces). Een dergelijke combinatie kan tot (een schijn van) belangenverstrengeling leiden.
- ZonMw speelt vooralsnog alleen een rol als adviseur in deze tweede ronde van het NGF. Wel is ZonMw door NWO gevraagd ook een rol in het beoordelingsproces op zich te nemen door een advies over de kansrijkheid van voorstellen op het Gezondheid & Zorg domein te geven aan de Beoordelingscommissie van het NGF. Ook verwacht ZonMw op een later moment een rol in de uitvoering te kunnen gaan spelen. ZonMw kan op al deze rollen meerwaarde leveren.
- ZonMw heeft de vraag hoe met deze rollen om te gaan reeds bij VWS voorgelegd. Overleg tussen VWS (MEVA) en de NGF-stafdirectie (EZK) toont dat dit dilemma mogelijk ook bij andere organisaties van toepassing is (bijv. TNO). Een overeenkomst waarbij organisaties vastleggen een duidelijke scheiding tussen de verschillende rollen in de organisatie aan te brengen (een zogenaamde *chinese wall*) kan een oplossing bieden, ook voor ZonMw. Wel zien wij risico's vanwege de beperkte grootte van de organisatie (500 medewerkers) en daarmee de mogelijkheid van functiescheiding. Ter vergelijking: TNO heeft ruim 3,500 medewerkers in dienst.

Annotatie pandemic preparedness door 5.1.2e PDC-19: het voorstel voor pandemic preparedness is eind augustus in voorlopige versie ingediend. In september wordt de inhoud van het voorstel aangescherpt en nader onderbouwd, met inachtneming van de criteria voor het groeifonds en met inachtneming van wensen met betrekking tot de scope en meerwaarde van het project.

Donderdag 9 september wordt er ook met het RIVM (overleg tussen 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e) over het NGF-voorstel gesproken. Met name over de rol van overheid/RIVM en de voorstellen die in het plan zoals nu door Health~Holland worden opgeschreven. Hier zit nog overlap in en deze overlap moet eruit. In de nota ter voorbereiding van dat overleg wordt hier uitgebreid op ingegaan, en indien gewenst kunt u hierover bijgepraat worden. Maar is nu voor het overleg met ZonMw minder relevant.

De rol van ZonMw zal op meerdere NGF voorstellen gelden. Met name omdat FAST bij verschillende NGF voorstellen betrokken is. Het gaat hier ook om

NGF voorstellen die betrekking hebben op therapieontwikkeling en innovatie waar GMT de betrokken beleidsdirectie is.

Hoe de rol van ZonMw als beoordelaar en medeschrijver en via FAST goed te realiseren is, is niet één, twee drie te beantwoorden. Ook niet vanuit VWS. Een vervolgstap kan zijn om dit ook met GMT verder door te spreken.

Advies

- U kunt richting ZonMw benoemen dat u het op prijs stelt dat ZonMw in de vorm van verschillende rollen een uitgebreide bijdrage wil en kan leveren aan het NGF.
- Om (de schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen, kunt u aangeven dat u het wenselijk vindt dat ZonMw zich via een overeenkomst, in lijn met de afspraken tussen EZK en NWO, committeert aan het scheiden van de verschillende rollen in de organisatie.
- U kunt aangeven dat er vanuit MEVA, PG, GMT en Concernsturing graag verder wordt nagedacht over de verschillende rollen en uitwerking daarvan, ook met het oog op de volgende rondes van het NGF (in de tweede ronde worden meerdere voorstellen vanuit VWS ingediend, waaronder op pandemic preparedness).

4. Cariben (ZonMw)

VWS heeft ZonMw gevraagd uit te zoeken wat er nodig is om het openstellen van de ZonMw programma's voor de CAS eilanden mogelijk te maken. Eerste terugkoppeling vanuit ZonMw m.b.t. deze vraag.

Annotatie

Achtergrond

- Sinds de opheffing van de Nederlandse Antillen in 2010 hebben naast Aruba ook de eilanden Sint Maarten en Curaçao de status van autonoom land binnen het koninkrijk der Nederlanden gekregen. Deze eilanden worden gezamenlijk aangeduid met CAS. Bonaire, Sint Eustatius en Saba, de BES eilanden, zijn bijzondere gemeenten van Nederland. In de ZonMw subsidievoorwaarden is opgenomen dat "Alleen in Nederland gevestigde publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen" mogen indienen. Juridisch gezien komen Aruba, Curaçao en Sint Maarten dan ook niet in aanmerking voor subsidie vanuit ZonMw tenzij dit expliciet in een betreffende subsidieoproep anders is gedefinieerd. Ook in relatie tot Europese subsidies geldt dat de BES eilanden hier wel toegang tot hebben en de CAS eilanden niet.
- Het ministerie van OC&W heeft in 2019 besloten om bij te dragen aan het verbeteren van de kennisinfrastructuur in de gehele Cariben en NWO gevraagd om de subsidievoorwaarden aan te passen. Daarnaast is een specifiek Cariben programma gestart bij NWO om te werken aan het verbeteren van de kennisinfrastructuur.
- In reactie hierop is OC&W met VWS in gesprek gegaan m.b.t. het recht trekken van de subsidievoorwaarden tussen NWO en ZonMw in relatie tot de CAS eilanden.
- VWS heeft ZonMw gevraagd om te bekijken wat er nodig is om het openstellen van de ZonMw programma's voor de CAS eilanden mogelijk te maken.
- ZonMw zal melden dat er geen juridische bezwaren zijn voor het openstellen van de subsidievoorwaarden. Wel zijn er een aantal praktische aandachtspunten, zoals:
  - Een beperkte onderzoek infrastructuur aanwezig op de CAS

eilanden. Zonder een gedegen infrastructuur zal het aanvragen en uitvoeren van gezondheidsonderzoek op de CAS eilanden weinig kans van slagen hebben.

- ZonMw voorziet dat organisaties op de CAS eilanden binnen reguliere subsidierondes van ZonMw weinig kans maken wanneer zij moeten concurreren met onderzoeksgroepen vanuit Nederland.
- Naar verwachting zijn bepaalde lopende ZonMw programma's ook relevant voor de CAS eilanden.
- De verwachting is dat ZonMw zal aangeven dat er meer gedaan kan worden om de CAS eilanden te ondersteunen, met bijvoorbeeld een speciaal programma of gealloceerd budget speciaal voor de Cariben.

Advies

- U kunt ZonMw bedanken voor de verkenning die zij hebben uitgevoerd en aangeven dat de vervolgstappen verder uitgewerkt moeten worden in overleg tussen ZonMw en VWS (directie ZJCN).

5. Voortgang ZonMw-programma Verpleegkundig Leiderschap i.r.t. een toezegging over zeggenschap (VWS)

Aan de TK is een toezegging gedaan november 2020. Momenteel is duidelijk geworden dat er geen middelen beschikbaar zijn binnen ZonMw. MEVA kan 5.1.2b vrijmaken, zodat de toezegging kan worden uitgevoerd.

Annotatie

Achtergrond

- Op 12 november 2020 is, na overleg met ZonMw, in de Kamer toegezegd dat er 5.1.2b vrijgemaakt kon worden in budget voor onderzoek naar zeggenschap van zorgverleners op de inrichting van hun werk.
  - Tekst van de toezegging: "Eind november 2020 komt er een afronding van de verkenner. Dat betekent dat ik in december de Kamer kan informeren over de vervolgstappen. Daarbij kan ik vanuit het lopende programma Verpleging en Verzorging bij ZonMw 5.1.2b euro vrijmaken voor het thema zeggenschap. Ik denk dat dit heel goed is. Het programma heeft tot doel de professionaliteit te versterken."
  - Deze toezegging is opgesteld met toestemming van ZonMw.
- De afgelopen 9 maanden is het overleg met ZonMw over de nadere invulling daarvan zeer moeizaam verlopen.
- 27 juli jl. heeft laatstelijk overleg plaatsgevonden. Tijdens het gesprek gaf ZonMw aan dat zij door deze zeggenschapsactiviteiten 5.1.2b minder te besteden hebben aan implementatieactiviteiten. Zij willen van MEVA concreet horen of onze voorkeur uitgaat 1) naar een 2de ronde ophalen van goede voorbeelden en dan specifiek gericht op zeggenschap met als consequentie dat er geen implementatieactiviteiten meer verricht kunnen worden voor de 1ste ronde van de lopende onderzoeken verpleegkundig leiderschap. Of 2) dat onze voorkeur uitgaat naar implementatieactiviteiten waarbij we niet volledig voldoen aan de toezegging om 5.1.2b in te zetten op zeggenschap. Sowieso gaf ZonMw aan dat als we minder implementatieactiviteiten willen, dan voorheen aangegeven was, dat we dan een aanwijzingsbrief moeten sturen. Dit omdat de scope van de opdracht dan enigszins wordt bijgesteld.

Advies

- U kunt aankaarten dat VWS het niet prettig vindt dat de uitvoering van de toezegging zo lang op zich laat wachten en dat er telkens nieuwe argumenten zijn waarom de toezegging niet (geheel) uitvoerbaar zou zijn.
- U kunt aangeven dat MEVA nog enig budget kan vrijmaken om te zorgen dat beide delen uitgevoerd kunnen worden ^{5.1.2b} maar dat ZonMw geacht wordt de resterende ^{5.1.2b} zoals afgesproken te besteden aan de toezegging op Zeggenschap én uitvoering zal geven aan het lopende programma.
- VWS zal een aanwijzingsbrief opstellen en verzenden, om een en ander vast te leggen.

6. Vervolg onderzoeksprogrammering COVID-19 (ZonMw)

6a. Kennishiaten signaleren en programmeren richting de toekomst?

Op terrein van COVID-19 liggen nog steeds onderzoeksvragen, zoals verspreiding van het virus, luchtventilatie enz.. Hoe wil VWS hier richting de toekomst met ZonMw invulling aan geven?

Annotatie

Achtergrond

- Tussen MT ZonMw en VWS programmahouders ^{5.1.2e} en ^{5.1.2e} is 2-wekelijks overleg over de onderzoeken op het terrein van COVID-19. Vanuit VWS gebeurt dit in opdracht van PDC-19 en PG.
- Waar het COVID-19 programma in 2020 VWS-breed was en er voldoende middelen waren om de volle breedte van COVID-19 te onderzoeken, is de werkwijze in 2021 aangepast.
- Sinds begin 2021 zijn er deelprogramma's COVID-19 die zoveel mogelijk aansluiten bij een beleidsdirectie, zoals Vaccinaties (PDC-19), behandelingen (GMT en PDC-19), Gezondheidsonderzoek rampen (PG) en waarschijnlijk binnenkort (als middelen er zijn) long-COVID-19 (CZ). Op deelprogramma's wordt op directieniveau overstijgend samengewerkt.
- Soms zijn er nog kleinere onderzoeken die hun weg vinden richting ZonMw en onder het 'hoofdprogramma' passen, zoals op het terrein van databundeling en benutting (PDC-19) en mogelijk ventilatie (PDC-19). Hiervoor geldt wel dat dit alleen kan als er ook daadwerkelijk financiële middelen zijn.
- Doordat er minder toegang is tot financiële middelen kan dit als een drempel werken om nieuw onderzoek te starten (zo is de start van het deelprogramma long-covid in volle vaart lang opgehouden vanwege onvoldoende middelen). Vandaar dat VWS zoveel als mogelijk ZonMw vraagt aan te sluiten in de lopende onderzoeken bij de kennisagenda's van de medisch specialisten en van de huisartsen.
- ZonMw heeft daarnaast ook zelf nog signalen verzameld over onderwerpen waar hiaten zijn. Binnen VWS wordt dit door de programmahouders dan gewisseld met de beleidsdirectie en gevraagd naar prioritering en financiële middelen.

Advies

- ZonMw signaleert dat er kennisvraagstukken blijven liggen en zal benadrukken dat investeringen nodig zijn om beter voorbereid te zijn op een volgende crisis.

- U kunt afspreken dat VWS en ZonMw in een breder verband hierover doorspreken, maar dat hier geen toezeggingen over gedaan kunnen worden, vanwege de beperkte financiële armslag in de demissionaire periode.
- U kunt aan ZonMw vragen welke mogelijkheden zij zien binnen de huidige budgettaire kaders om verder onderzoek te doen.

6b. Uitvraag voorbereiding ZonMw volgende pandemie

ZonMw is door VWS concernsturing gevraagd om twee vragen te beantwoorden: a) Welke nieuwe opgaves liggen er voor ZonMw naar aanleiding van de coronapandemie (korte termijn/ lange termijn)?; en b) Wat is er voor ZonMw nodig om voorbereid te zijn op een volgende pandemie (Pandemic preparedness)?

Op korte termijn zal over de inventarisatie in de bestuursraad worden gesproken en het idee is om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen waar het de core business van VWS betreft m.b.t de twee bijgevoegde vragen. Uitkomsten hiervan zullen onderdeel worden van gesprekken met nieuwe bewindspersonen.

Advies

- U kunt kennisnemen van het antwoord dat ZonMw (inmiddels) aan VWS zal hebben toegezonden. Dit kunt u benutten voor het gesprek in de bestuursraad. Vanuit PG (verantwoordelijk voor programma Infectieziektenbestrijding) wordt hier nader naar gekeken. Dit programma is namelijk kortgeleden weer verlengd.

Dit was het antwoord van ZonMw:

De core business van ZonMw is het ontwikkelen en uitvoeren van kennis en innovatieprogramma's. Op het terrein van Corona / COVID-19 hebben we vanaf het begin ingezet op het nu en in de toekomst met onderzoek en kennis bijdragen aan oplossingen in de strijd tegen het Coronavirus en COVID-19 als ook aan de effecten daarvan op de maatschappij. Wij zien dat er voor zowel de korte als de lange termijn nog belangrijke vraagstukken liggen. Voorbeelden (zeker niet volledig):

- Preventie en leefstijl. Het samenspel van chronische en infectieziekten (niet-overdraagbare en overdraagbare ziekten) wordt steeds belangrijker. Bij nieuwe infectieziekten zoals Covid-19, die ernstiger en dodelijker zijn in b.v. personen met obesitas of diabetes, is de rol van comorbiditeit bij het risico op infectieziekten duidelijk zichtbaar geworden. Andere infectieziekten zoals hiv, tuberculose, hepatitis en zoönosen die wereldwijd tot een aanzienlijke gezondheidslast bijdragen, worden waarschijnlijk ook beïnvloed door chronische ziekten zoals diabetes. Meer onderzoek naar de invloed, zowel positief als negatief van leefstijl \ voeding etc. is nodig.
- Epidemiologie en Transmissie. Nu we ervan uit kunnen gaan dat het virus onder ons zal blijven is meer begrip voor de manier waarop het virus zich gedraagt van groot belang. Hier liggen, weten wij van experts, nog veel vragen.
- Long COVID. Veel COVID-19 patiënten hebben langere tijd nadat ze ziek zijn geworden nog last van één of meerdere symptomen die hen ernstig kunnen belemmeren bij hun activiteiten. Er is inmiddels onderzoek gestart naar het vóórkomen en naar de oorzaak hiervan. Waar we nauwelijks op hebben kunnen inzetten (omdat geen financiële middelen hiervoor beschikbaar zijn) is kennis over de behandeling en de organisatie van de zorg rondom deze long-COVID patiënten.

- *Annotatie* 5.1.2e *inmiddels is duidelijk dat hier op Prinsjesdag middelen voor beschikbaar komen. Binnen CZ is inmiddels een projectleider aangesteld. ZonMw is hierover op do 2/9 geïnformeerd.*
- Non COVID (effecten van de pandemie op de normale zorg); de Federatie van Medisch Specialisten heeft de belangrijkste vragen op dit thema geprioriteerd voor zover het de curatieve sector betreft. Vanuit de langdurige zorg en vanuit de GGZ is zo'n initiatief er nog niet geweest. In de GGZ is het zeer aannemelijk dat de andere manier van werken gedurende de lockdowns effecten heeft gehad zowel negatief als positief. Maar onderzoek op dit terrein is er nog nauwelijks. En de crisis zelf kan GGZ problematiek hebben veroorzaakt. Ook daar is nog weinig zicht op.
- Het moge duidelijk zijn dat, om de komende tijd te blijven bijdragen aan oplossingen voor problemen die de pandemie veroorzaakt, er nog een aantal jaren programma's met passend budget nodig zijn.
  - *Annotatie* 5.1.2e *passend budget: erkenning voor het belang hiervan, maar zal vooral ook binnen bestaande ruimte moeten gebeuren, totdat meer duidelijkheid en ruimte komt aan de financiële kant.*

Daarnaast hebben we gezien dat randvoorwaarden voor de wetenschap om goed op de acute vragen in te spelen van belang zijn. Denk aan:

- Bij crisis: Versnelde procedures, staatssteunvraagstukken. ZonMw heeft hiervoor allemaal in hoog tempo oplossingen gevonden. Draaiboeken hiervoor kunnen in de toekomst behulpzaam zijn.
- Bouwen aan een infrastructuur voor onderzoek, die klaar staat om snel te worden opgeschaald. Zie het clinical trial netwerk waar we met VWS al mee bezig zijn in het Covid behandelprogramma. Daar wordt de basis gelegd maar zal in de toekomst meer/structureel financiering voor beschikbaar moeten worden gemaakt. In het clinical trial netwerk zou zowel aandacht moeten zijn voor vroege fase onderzoek naar nieuwe middelen en vaccins, maar ook bij de verpleeghuizen, huisartsen en ziekenhuizen om snel (pragmatische) studies te kunnen starten. Maar ook bv aan de knelpunten waar iedereen in de coronapandemie tegenaan liep moet worden gewerkt, zoals versnelde ethische toetsing, lokale uitvoerbaarheid en regulatoire toetsing en vergoeding van zorg binnen studies.
- Data infrastructuur, hoe zorgen we dat we snel data van patiënten/burgers beschikbaar hebben om een pandemie te volgen en onderzoek te doen.
  - *Annotatie* 5.1.2e *bovenstaande punten zijn goede lessen geweest en ZonMw heeft zich hier snel op ontwikkeld. Deze punten zullen aandacht blijven vragen.*

Wat is er voor ZonMw nodig om voorbereid te zijn op een volgende pandemie (Pandemic preparedness)?

- Binnen onze infectieziekteprogrammering is altijd een beetje ruimte geweest voor pandemic preparedness. Dat moet fors uitgebreid worden. Er zijn al verschillende initiatieven zowel op Europees niveau als in Nederland waar ZonMw in meer en mindere mate bij betrokken is. Onderzoeksprogrammering met een passend bijbehorend budget is absoluut noodzakelijk om voorbereid te zijn op volgende grote (maar ook kleinere) infectieziekten uitbraken.
- Daarbij moet niet alleen worden gedacht aan het snel kunnen oppikken van nieuwe infecties en het zorgen voor goede behandelingen en vaccins.

Een veel bredere insteek waarbij ook alle gevolgen voor de woon-, werk, en leefomgeving worden meegenomen is nodig. En aandacht voor de maatschappijleer gevolgen én de manier waarop we daarmee om kunnen gaan. Veel lessen te leren!

- Annotatie 5.1.2e binnen VWS vinden hierover ook de gesprekken plaats, vandaar ook uitvraag en later bespreking in de BR.

7. Rondvraag

-

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e